

Ο Γρηγόριος γεννήθηκε στο χωριό Αριανζό κοντά στη Ναζιανζό της Καππαδοκίας. [...] σπούδασε ρητορική και φιλοσοφία στη Ναζιανζό, στην Καισάρεια, στην Αλεξάνδρεια και στην Αθήνα. Στην Αθήνα συναντήθηκε και έγινε φίλος με το Βασίλειο. [...] Τότε ο Γρηγόριος γνώρισε και τον λίγο νεότερό του (μετέπειτα αυτοκράτορα) Ιουλιανό. Το 361 επέστρεψε στη Ναζιανζό όπου για μικρό χρονικό διάστημα δικηγόρησε και δίδαξε ρητορική. Επειδή όμως αγαπούσε τη μοναχική ζωή, συνάντησε τον Βασίλειο και έζησαν μαζί ως ασκητές, κάτι που είχαν υποσχεθεί ο ένας στον άλλο από την εποχή των σπουδών τους στην Αθήνα. Μετά από πιέσεις του πατέρα του χειροτονήθηκε πρεσβύτερος. Και πάλι όμως κατέφυγε κοντά στον Βασίλειο, στο ασκητήριο του Πόντου. Ο Βασίλειος τον προέτρεπε να επιστρέψει στην πατρίδα του κάτι που ο Γρηγόριος τελικά έκανε. Στη Ναζιανζό ο Γρηγόριος χάρη στις διπλωματικές και τις ρητορικές του ικανότητες, κατάφερε να ενώσει τους χριστιανούς που είχαν θεολογικές διαφορές.

Το 372 χειροτονήθηκε από τον Βασίλειο επίσκοπος στα Σάσιμα της Καππαδοκίας, χωρίς όμως στ' αλήθεια να το επιθυμεί ο ίδιος, καθώς προτιμούσε τη ζωή του ασκητή. [...] Στα τέλη του 372, ο Γρηγόριος έφυγε από τα Σάσιμα και επέστρεψε στη Ναζιανζό, όπου και εργάστηκε ως βοηθός του επισκόπου πατέρα του. Μετά το θάνατο των γονιών του και αφού έδωσε την παρουσία του στους φτωχούς, έζησε σε μοναστήρι. Το 379, ο Γρηγόριος βρέθηκε στην Κωνσταντινούπολη μετά από αίτημα της Εκκλησίας. Όταν έγινε αυτοκράτορας ο Θεοδόσιος (380), ο Γρηγόριος χειροτονήθηκε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Στη διάρκεια των εργασιών της Β' Οικουμενικής Συνόδου που συγκάλεσε ο Θεοδόσιος στην Κωνσταντινούπολη, ο Γρηγόριος, αν και πρόεδρος της Συνόδου, πικραμένος από την αντιπολίτευση μερίδας επισκόπων και φοβούμενος πώς θα γινόταν αφορμή για περαιτέρω διαμάχες, αποφάσισε να παραιτηθεί [...] Επιστρέφοντας στην Καππαδοκία, ο Γρηγόριος έγινε και πάλι επίσκοπος της Ναζιανζού. Πέρασε τα επόμενα χρόνια παλεύοντας με τους αιρετικούς του Αρειανισμού και με τα προβλήματα της υγείας του. Στα τέλη του 383, επειδή χειροτέρευσε η υγεία του παραιτήθηκε από τη θέση του. Στις 25 Ιανουαρίου 390 πέθανε στο οικογενειακό του κτήμα.

Σ. Παπαδόπουλος, Γρηγόριος ο Θεολόγος. Σπουδή του βίου και του έργου του.

Εκτός από τα θεολογικά του συγγράμματα, πολύ μεγάλο είναι και το ποιητικό έργο του Γρηγορίου. Έχουν σωθεί 407 ποιήματά του (περίπου 17.000 στίχοι), σχεδόν όλα τους γραμμένα προς το τέλος της ζωής του.